СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XL. Ч. 118. | Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 21 травня 1932. | VOL. XL. | No. 118. | Jersey City, N. J., Saturday, May 21, 1932. | THREE CENTS.

ПОВСТАЛА КОАЛІЦІЯ БАНКИРІВ І ПРОМИСЛОВЦІВ У СПРАВІ УРУХОМЛЕННЯ КАПІТАЛУ

НЮ ЙОРК. — Грошей є багато, але по банках. „Федерел Різерв Бенк оф Ню Йорк" подає, що він закупив в останніх 12 тижнях державних бондів на суму $725,000,000 і пустив у рух такі суми, що повинні уможлививи позички по банках на загальну суму 7,250,000,000 долярів. Та наслідків цеї операції не видно, бо банки бояться позичати через непевні часи.

Отсе й було причиною, що повстала коаліція з 12 найбільших банкирів і промисловців, котра хоче усунути перешкоди при уділюванню кредитів і збільшити грошевий оборот. На чолі тої коаліції станув Овен Д. Йонґ.

Президент Гувер дав свою згоду на таку коаліцію, яка працюватиме в згоді з „Ріконстрокшен Фаненс Корпорейшен".

ЗАРОБИЛИ НА СПЕКУЛЯЦІЇ ЗА ОДИН ТИЖДЕНЬ 5,000,000 ДОЛЯРІВ.

ВАШИНҐТОН. — При доходженню про спекулятивні оргії на нюйорській біржі вийшло на яв, що в 1929 р. зорґанізувався пул спекулянтів, до яких належав теж і Джан Дж. Рескоб. Цей пул заробив за 1 тиждень при спекуляції радіовими шерами $5,000,000. Спекулянти зложили капітал на суму $12 683,000. І ним спекулювали через ріжних брокерів, котрі штучно підносили ціни, закупивши в часі від 12 до 20 березня 1,493,400 шерів „Радіо Корпорейшен". Саме лише комісове брокерів виносило $500,000.

ЗАЧИНАЮТЬ ВСЕ ВІД ПОЧАТКУ.

ГОПВЕЛ (Ню Джерзи). — Поліція розпочала наново пошукування бандитів, що викрали і вбили сина Линдберґа. Комісія, яка прибула до Гопвел, приставила драбину до віконця кімнати, де спала дитина; один з детективів поліз до кімнати, а потім вертався з клунком, який нібито означав дитину, і зліз з ним по драбині на землю. Комісія хоче в той спосіб впасти ще на якийсь слід, який може передше переочено, а який може облекшити дальше шукання злочинців.

ЛИНДБЕРҐ ПЕРЕЛЕТІВ ТОМУ 5 ЛІТ ОКЕАН.

НЮ ЙОРК. — Часописи пригадують, що сумуючий за втратою сина Чарлз Линдберґ саме тому пять років прилетів літаком до Парижа, перелетівши Атлянтійський океан.

ВЗИВАЄ ДО ОСНУВАННЯ ЛІБЕРАЛЬНОЇ ПАРТІЇ.

НЮ ЙОРК. — Д-р Николас Ботлер, президент Колюмбійського університету, говорив на обіді „Нешенел Індостріел Конференс Борд" про потребу створення третьої партії, бо, на його думку, як демократична так і републиканська партія вже пережилися.

ІСПИТ З АМЕРИКАНСЬКОГО ГИМНУ.

ВАШИНҐТОН. — В Америці загал не знає американського гимну. Посол Фулер з Аркензо вніс резолюцію, якою домагається переведення іспитів щодо знання гимну серед усіх федеральних урядовців. Хоче, щоби принаймні вони знали добре гимн співати, написати і віддеклямувати з памяти.

В резолюції дає 60 днів часу, в якім урядовці повинні добре вивчити гимн. Начальники департаментів мають бути вчителями гимну, а потім і еґзамінаторами. Хто не здасть іспиту, цей повинен бути видалений зі служби.

НАЗИВАЄ ГУВЕРА „МОДЕРНИМ ІРОДОМ".

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Зчинився великий шум на вічу в „Конвеншен Гол", коли один з бесідників, критикуючи президента Гувера за проволоку в ратуванню безробітних, назвав його „модерним Іродом".

На вічу було кілька тисяч делеґатів, котрі прибули на наради „Нешенел Конференс оф Сошел Ворк".

ТРЕБА ПОПИРАТИ ЛІДЕРА.

НЮ ЙОРК. — Нютон Д. Бейкер у промові до 750 адвокатів підчеркнув, що вихід з тяжких часів неможливий, коли нарід не стоїть за своїм лідером. Таким лідером являється згідно з конституцією президент держави. Бейкер зазначив, що треба слухати лідера навіть тоді, коли той лідер не видається нам бути досконалим.

ЗА ЕКОНОМІЧНЕ ЗОРҐАНІЗУВАННЯ МУРИНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Джордж Шуйлер, муринський редактор з Ню Йорку, говорив на річній конференції „Нешенел Асосіейшен фор ди Адвенсмент оф Колорд Піпл" про положення Муринів в Америці. Він казав, що Мурини мають більшу політичну свободу ніж колинебудь передше, але маються найгірше за всі часи. Бо, казав він, у теперішних часах має вартість доляр, а не голоси. У звязку з тим він представляв, що Муринів може спасти вв Америці тільки сильна економічна орґанізація.

Інакше, говорив Шуйлер, Мурин падатиме завжди жертвою білих капіталістів.

НОВІ ДОСЛІДИ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО.

Відомий український учений, колишній професор філії української ґімназії та професор українського університету у Львові, Степан Балей, під цей час професор варшавського університету, розпочав на днях при помочі асистентів психольоґічні досліди в міському звіринці у Варшаві.

Проф. Балей належить сьогодня до найвизначніших знавців психольоґії, а його численні статті, розкинені по наукових журналах або видані осібними творами (напр. „Психольоґія" і „Льоґіка" або Ч. 3 в творах Шевченка), зєднали йому заслужену славу.

АРЕШТУВАЛИ ВЕЛИКОГО КУПЦЯ.

Черновецька поліція арештувала купця-гуртівника Марковича, що мав свій склад кави, чаю та інших кольоніяльних товарів про вул. Стефані. Маркович зголосив був поліції, що до його складу вломилися злодії та вкрали товарів вартости пів міліона леїв. Поліція ствердила, що „крадіж" зладив сам Маркович, щоб отримати премію забезпечення у висоті пів міліона. Звісна річ, товар трудно продати сьогодня за готівку, а готівки треба. Маркович відпекується від усього і каже, що він був підчас вломy у Романі. Але поліція ствердила, що критичної ночі він був до 12. години в Чернівцях.

СВЯТОЧНИЙ ЗАКЛАД.

В Парижі підчас свят різник Ґене Ґене заложився, що випє 12 склянок „аперітіву" (напиток, який на заході пють перед їдою, щоб загострити апетит). Випив і щасливий пішов до дому. По дорозі зайшов іще до одного трахтиру й тут, хоч йому відраджували, випив тринацяту склянку. А дальше став їсти сирі бефштики, які ніс до хати. І не докінчив — упав мертвий.

ТАНЕЧНИЦЯ ЗАСТРІЛИЛА СИНА ЛЬВІВСЬКОГО РЕСТАВРАТОРА.

У Ніцеї застрілила танечниця Ада Козловська Фреда Ценґута, сина відомого львівського реставратора. Молодий Ценґут любився в Козловській та виїхав з нею до Парижа та Ніцеї, де обоє виступали в тамошніх барах. Та з причини економічної кризи їм жилося чимраз гірше. Батько написав синови, що може вернутися до Львова, одначе без Козловської. Коли молодий Ценґут рішився на це та став готовитися до відїзду, Козловська застрілила його трома револьверовими стрілами.

НЕМА СПОКОЮ В ІНДІЇ.

Не зважаючи на всі заходи влади, поліції й війська, крівава бійка між магомеданами та Індійцями на вулицях міста точиться далі. Вбивства, підпали, погроми й грабунки тревають далі. Дотепер влада нараховує, що в міжусобній бійці вже загинули 70 осіб, а понад 900 тяжко покалічено.

ҐАРАКІРІ ПОЛЬСЬКОГО ПОЧТОВЦЯ.

У Варшаві розпоров собі бритвою живіт почтовець Шиманський. Шиманського відправили тому, що вкрав багато марок.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

ОТСИМ ПРОСИТЬСЯ ВСІХ ПРЕДСТАВНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА ПРИЙТИ НА

ЗБОРИ В СПРАВІ ЗЛУКИ ВІДДІЛІВ

:——::——: які відбудуться :——::——:

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 22-ГО ТРАВНЯ (MAY) 1932 РОКУ

в годині 3-тій пополудни

В ДОМІ УКР. НАРОД. СОЮЗА, 83 ҐРЕНД СТРІТ.

На зборах урядників відділів дня 24 квітня признано злуку відділів корисною і пожаданою та припоручено кождому відділови вибрати по двох уповноважених представників, котрі мають зійтись на наради 22 травня. Коли у котрім відділі таких відпоручників не вибрано, то проситься урядників прийти на ці збори.

ЗА ТИМЧАСОВИЙ КОМІТЕТ:

Ст. Гладкий, предс.; **Мих. Баран**, секр.

ЧИСЛО УМОВО-НЕДУЖИХ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ.

Міжнародня статистика умово-недужих виказує, що по світовій війні число умово-недужих збільшується. В Анґлії за 1930 р. на 1,000 мешканців припадало 4 умово-недужих, у Шкоції — 4.50, в Ірляндії 6.60, у Німеччині — 3.70, в Чехії 3.50. В Чехії темпо приросту умово недужех представляється ось так: у 1919 р. в лічницях було 11,401 осіб, у 1922 р. 14,756, у 1925 р., 17,849, у 1928 р. 21,249, у 1930 р. 24,380. Головні причини недуги: швидке темпо сучасного життя, алькоголь і венеричні недуги.

БОЛЬШЕВІЗАЦІЯ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В РУМУНІЇ.

І церкву в Румунії не оставили ненаситні політичні румунські партії в спокою. І туди завели політику зі всім зіпсуттям, зі всією неправдою, з підбурюванням мас, із взаїмними наклепами, як це вже водиться в наших старотурецьких звичках.

Церква могла би відіграти ролю морального захисту від світського зіпсуття. Нарід, якому не останеться нічого святого, згори засуджений на цілковиту загладу; не тільки на моральну гниль, але й на фізичне знищення.

При останніх виборах до епархіяльних рад діялися в цілій Румунії всякі надужиття, корупція, підплачування, запивання. Влада, щоправда, заборонила підвладним собі урядам вмішуватися в церковні вибори. Але всю злу роботу робили політичні партії. В одній епархії, в Римніку, вибрано до епархіяльної ради навіть нехрещеного, кажуть, Цигана.

Огірчені такими поступками люди, здемісіонували. Так зробив колишній міністер і тепер голова нац. цар. партії Мігалаке та проф. Академії Ник. Попеску в епархіяльній раді букарештенської архіепархії, де під оком самого патріярха при виборі комісій діялися неправильности й насильства, й де анульовано вибір Октавіяна Ґоґи. — („Час").

ЗГОРІЛО 48 ГОСПОДАРСТВ.

У хаті Михайла Бабія в Заваді (пов. Калуш) повстала пожежа, яка наслідком вітру перенеслася на сусідні будинки. Згоріло 48 хат, 31 стаєн і 38 стоділ, інвентар живий та мертвий, збіже і т. д. Пошкодованих загалом є 55 родин.

ПОБИВ ЕКЗЕКУТОРА.

Вайнреб Лейзор у Львові кинув на землю й побив ногами екзекутора М. Галушку, що прийшов до склепу перевести судову екзекуцію.

СОВІТСЬКІ ДЕЗЕРТИРИ В ТЯГИНІ.

Сотні пограничників у Тягині (Бесарабія) передали двох совітських вояків, що здезертували на днях з Тирасполю. Один з них, Яків Ґерашенко, служив при 64 курінi машиновних крісів у Тирасполю, а другий, Казимир Серпенко, служив при 115 піхотнім полку в Одесі. Останній забрав з собою жінку й двоє дітей.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ЗНИЖИЛА ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ.

З праги доносять: Рада міністрів ухвалила закон, на основі котрого знижується час військової служби з 18 на 14 місяців.

18-ЛІТНІЙ СТАРЕЦЬ, ЩЕ Й ГОРБАТИЙ.

У Відні в одному готелі проживав горбатий старець, адвокат д-р Оттокар Клінґер з Брук. На виду поважний, з сивою бородою, сивим густим волоссям. Одного дня готелевий служачий замітив, що „адвокат", загорнений у вкрадений у портієрового сина плащ, ходить і зазирає до чужих кімнат. Повідомив поліцію, яка арештувала „адвоката", і виявилося, що це є 18-літній Іван Тайхман, безробітний скляр, відомий випинок (гохштаплер), який минулої зими сидів 2 місяці в тюрмі за обман. Його арештували. За час свого побуту в готелі він встиг украсти в одної берлінської співачки годинник, брилянтовий перстень і цінну браслетку.

РОЗЦВІТ ТАЙНОГО ГОРІВЧАНОГО ПРОМИСЛУ.

На терені скарбового уряду в Бродах викрили в 1928 р. три тайні горальні, в 1929 вісім, в 1930 десять, а в 1931 — 140. В цьому році розвій тайного горівчаного промислу йде вже в головокружному темпі, бо в перших трох місяцях викрили аж 244 тайних горалень. На думку контрольних органів державних монополів тайне горальництво зменшиться в літніх місяцях, коли населення заняте пільними роботами.

РОЗВЯЗАННЯ СОКОЛІВ.

Борщівське староство чогось то дуже завзялося на українських Соколів. Останьо розвязало „Сокіл" в Циганах за те, будьтоби воно не робило вправ, не має відповідних приладів та будьтоби в дні 1 листопада м. р. уладило панахиду за поляглих українських стрільців. Однак усе те не відповідає правді. Проти розвязання внесено рекурс.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ВІЙНИ В РОСІЇ

ЗАПЕРЕЧУЮТЬ МОБІЛІЗАЦІЮ, АЛЕ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ.

МОСКВА.—Урядові Орґани заперечують, будьтоби Росія приготовляє війну, але заграничні обсерватори стверджують однодушно, що рівночасно всюди слідно горячі приготування до неї.

Вся Росія говорить про війну. Вся атмосфера повна балачок про військове приготування. Приготовляють до війни студентів, навіть дітей народніх шкіл. Товариство для авіяції та інші „приватні" аґенції вчать, як уживати крісів, бомб та ґазових масок.

У ґазетах появлялися вже кілька разів натяки, що буцімто Америка буде помагати Росії на випадок війни з Японією.

У Японії теж діються події, які можуть мати звязок тільки з можливою війною. Люди думають так багато про війну, що похорон убитого премієра Інукая не викликав найменшого зацікавлення й вся публика була на цьому похороні без чуття. Мілітарна партія підносить уже голову в парляменті, домагаючися піднесення податків від великих маєтків та віддання під контролю армії великих промислів.

ЕРІО НЕ БУДЕ ЗАВОДИТИ НІЯКИХ НОВОСТЕЙ У ПОЛІТИЦІ ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Едвард Еріо, новий французький політичний провідник, дав до зрозуміння, що він не думає заводити ніяких змін у політиці Франції. Він далі стоїть на тому самому становищі щодо воєнних довгів, репарацій та зброєння, на якому стояв французький уряд за його попередника Тардіє.

НАПРУЖЕННЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Заява Еріота та відкинення Францією німецької пропозиції щодо роззброєння викликали в Німеччині пригноблююче враження. Ґазети пишуть, що Франція хоче довести Німеччину до розпуки.

Все це вважають водою на млин Гітлера. Тимчасом Гітлер далі займає вижидаюче становище. Він заявив, що його партія не буде брати участи в формуванню нового уряду в Прусії.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОТИ ЕСПАНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

МАДРИД. — Еспанський уряд розкрив новий заговір еспанських комуністів проти еспанської републики. За один день арештував 320 большевиків та відкрив коло 700 бомб, 500 фунтів динаміту й більше число карабінів Мавзера.

ФІНЛЯНДСЬКА АРМІЯ ПРОТИ МАСОНІВ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС. — Союз фінляндських офіцирів домагається від уряду заборонити офіцирам приступати до орґанізації масонів. За причину подають вони, що масони є тайна орґанізація та що кандидат, який хоче приступити до тої орґанізації, обіцює під присягою слухати рішень уряду орґанізації, хоч не знає згори, якого роду будуть ці приказі.

НОВА ПАПСЬКА ЕНЦИКЛІКА.

ВАТИКАН. — Папа римський видав нову енцикліку. Говорить вона про теперішню крізу світа. Причини її бачить вона в нагромаджуванню богацтв у руках малої горстки людей, в крайнім націоналізмі народів, в маніпуляції ринків та в занепаді моралі.

Енцикліка стоїть на становищи, що світ так довго не вийде з крізи, як довго люди не приймуть у життю моральних засад. Папа закликає вірних своєї церкви злучитися для молитви й покути, бо це одинока зарада на світову крізу.

АМЕРИКАНЦІ БУДУЮТЬ ХМАРОДЕР, РУМУНСЬКІ ҐЕНЕРАЛИ ПРОТЕСТУЮТЬ.

БУКАРЕШТ. — Кілька місяців тому американське телефонічне підприємство почало ставити в столиці Румунії хмародер. Камениця мала стояти в самому центрі міста та містити всі канцелярії, потрібні для ведення телефонічного підприємства. Будова поступала скоро й за кілька місяців мала бути закінчена. Та як дім доведено до половини висоти, румунська команда армії нагло запротестувала проти дальшого ведення будови, подаючи за причину огляди військовости. Кажуть ґенерали, що якби так уряд дав викінчити хмародер у середині столиці Букарешту, то це було би получене з великою небезпекою для міста й уряду на випадок війни. Мовляв, тоді ворожі літаки й артилерія могли би легко стріляти в цей будинок.

Американці вперлися викінчити будинок та не хочуть задержувати будови. Тепер румунська преса веде завзяту кампанію проти Американців, а за своїх ґенералів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ НАСТУП.

Є у нас така народня й культурна установа, яка за всяку ціну мусить бути вдержана, без огляду на те, які важкі матеріяльні скрути ми не переживалиб. Є нею, як легко можна догадатися, „Рідна Школа" в краю.

Писати про потребу матеріяльної піддержки „Рідної Школи" — річ зайва. Але треба зате вияснити загалови те, перед якими новими завданнями стоїть отся народня установа. Бо тоді пізнаємо, що допомога „Рідній Школі" це велика культурна і політична робота.

На сторінках нашого орґану вже докладно обговорено, що означає для нас новий польський закон про устрій шкільництва в Польщі. Поминувши асиміляційні пляни і приноровлення школи до служби великодержавній польській ідеї, отсей закон містить ще одну дуже велику для нас небезпеку. Він підриває у великій мірі приріст тої української інтеліґенції, яка допливала з сіл. А який це великий удар не тяжко собі уявити, як теж не важко зясувати собі наслідки цього удару. Дотого хіба додамо, що наслідком целібату, який заводиться, відпаде й той доплив інтеліґенції, який виходив із священичих домів, але з наших сіл. І відпадуть ще діти наших учителів по селах, бо ті, що є на державній службі, якщо не перенесені, то цілком певно будуть перенесені на Мазури чи на інші польські землі. Коли ж іще цілком змаліє доплив інтеліґенції з сільських хат, то треба рахуватися з тим, що наша інтеліґенція буде зведена до мінімального числа. А та, яка буде, не знатиме духа села, себто того осередка, на якім є оперта наша національна сила.

І ось через те стоїть „Рідна Школа" перед цілком новими завданнями, бо новий польський шкільний закон готов довести до цілковитого перестрою „Рідної Школи". Саме вона буде змушена виповнити ті прогалини, які зробив польський закон, утруднюючи чи прямо унеможливлюючи Українцям під Польщею природний доплив інтеліґентних сил із сіл. Це повстає для неї нове поле до нової ініціятиви, бо самі обставини звернуть головну силу „Рідної Школи" на українські села. Себто, готово статися те, що є теж і бажанням української іміґрації в Америці.

На новий польський наступ треба відповідати наступом українських голов і кишень, себто, розумною і пляновою контракцією, матеріяльно попертою цілим нашим народом. Бо так відповідає розумний і свідомий нарід.

О. Сновида.

ЧИ МОЖУТЬ СОВІТИ ВОЮВАТИ?

Крівава заграва на Сході насуває питання: **чи можуть Совіти воювати?**

Як держава чисто завойовницька, основана на імперіялістичній доктрині большевизму, Москва очевидно воювати **хоче, але чи може?**

Большевикофіли висувають миролюбність СССР, а рівночасно підкреслюють його невичерпаний людський резервуар — ніби кождої хвилі може Москва хопитися за зброю, але — власне, як держава миролюбна, не хоче. Ясно, що ці розмови є бляґою. Бо як би самого людського резервуару вистарчило для перемоги, то Москва і в світовій війні була би перемогла, і не толерувала би коло себе пограничних державок-ліліпутів...

Але справа з воєнною готовістю всякої держави, отже і Москви, складніша. Недавно комісар залізничих шляхів СССР, Андреєф, розглядав звіти 6 ревізійних комісій, занятих справою **уліпшення транспорту** СССР. З тих звітів виявилося, що плянові цифри на полі транспорту — далеко не виконані; що рельси виказують найнижчу якість; що богато рельс ще перед уложенням на треці тріскають; що в зимі на Пермській залізниці тріскало по 10 рельс денно; що на шляху Петербург—Москва — лише за сам лютий б. р. трісло 300 рельс; що взагалі відчувається **величезний брак** рельс та що в 1931 р. доставлено залізницям **лише половину** потрібних для них рельс.

Так стоїть справа з нервом усякої війни — з транспортом, при чім треба взяти під увагу, що той транспорт напевно не стоїть ліпше на Транссибірській маґістралі, аніж на Пермській або Миколаївській, та що сибірська маґістраля — досі одноколійова.

Другим нервом війни — є виживлення армії. Але і тут даються в знаки дефекти транспорту. Як заявив недавно комісар хліборобства, — наслідком кепського стану залізництва плян забезпечення голодуючих місцевостей хлібом **не виповнений навіть на 50%.** Доставлене збіже лежало на стаціях ще в кінці квітня, хоч після пляну повинно було бути доставлене в голодуючі райони ще перед 1. квітня. Посереднє підтвердження цих урядових даних бачимо в великих закупнах збіжа, які поробив — для Владивостоку — уряд СССР в Канаді і в Полудневій Америці. Легко собі уявити, **як довго витримають фінанси ССС,** коли він уже тепер — заки війна почалася — мусить спроваджувати **з чужини** збіже для армії на Далекім Сході...

Взявши це під увагу, зрозуміємо, чому Москва так запобігає ласки Франції, чому там так довго сидів Літвінов (очевидно не для конференції роззброєння). Стане ясним, нарешті, чому на засіданні Совнаркома в Москві закричано войовничого Мануїльського і чому перемогла теза Ворошілова: „сидіти і не рипатися", і **уникати всього, що могло би дражнити Японію:** отже трохи зліквідувати „народний рух" проти Японії в Кореї і в Манджурії...

Росії для війни бракує: доброго транспорту, добре налагодженого постачання армії і добрих фінансів, хоч, очевидно, не бракує їй — ні „доброї волі", ні людського матеріялу. Але щодо цього, ніхто в Кремлі не є певний, чи той „матеріял" захоче й далі бути „матеріялом", гарматним мясом для імперіялістичних затій Сталіна і Ко.

Хмари на Далекім Сході не розвіялися. І не є виключене, що війна між Японією і большевицькою Росією вибухне, але — хіба проти волі обох сторін. Японія більше як Манджурії наразі для себе не хоче. А Росія війни — боїться. Росія воювати не може і — ліпше як всі абстрактні розумовання — покаже це сама війна, колиб вона вибухла. Але в цім випадку вона покаже не лиш це, а й те, **що совітський режім не встані витримати вогневої проби з жадною модерною, під оглядом технічно-військовим, державою.**

Це знають добре в Кремлі!

ДЕЩО ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ Й УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ

В теорії.

Пишеться багато в часописах, нагинається цю справу в ріжні боки, запрошується наших людей на ріжні „економічні" і „освітно культурні" конференції, угощується їх навіть чаєм чи кавою. Ціль одинока: треба ті спільні відносини якось наладити.

В практиці.

Їду трамваєм. Прошу десять їзд. „Не розумєм". З цього виходить мала авантура. Кондуктор відсилає мене до Києва, а я стаю твердо при цім, що його песім обовязком є розуміти українську мову, говорю дальше тільки по українськи і відсилаю його до Варшави.

Іду до скарбового уряду і, розуміється, говорю тільки по українськи. „Не розумєм". Прошу такого урядника, який би по українськи розумів. „Тутай нікт такеґо єнзика нє розумє". З цього зчинюється мала авантура, яка кінчиться тим, що я іду до начальника скарбового уряду, а цей мусить ліпше берегти законів, як його підчинені урядники: мусить мене розуміти і або пр[и]мені доручає сам цим урядникам, які по українськи не розуміли, щоби мене розуміли, або сам полагоджує мені справу.

Іду до суду. В судовім позві жадав я, щоби видали мені вирок в українській мові. Зараз при вступі суддя дає мені до пізнання, щоби я говорив по польськи. Я однак даю йому до пізнання, що його обовязком є, коли він є у Львові, розуміти по українськи. В кінці розправи суддя заявляє мені, що противиться видати мені вирок у рускій мові, бо я цього не жадав, а тільки в українській мові, а він в тій мові не має обовязку вироку видати. Я йому відповідаю, що я сам не хочу вироку в рускій мові, бо сам цеї мови не знаю, а тільки він мусить видати вирок у моїй матірній, це є українській мові. Суддю штуркає аплікант і підсуває йому закон про мову, в якім зовсім нема нічого сказано про це, будьто-би моя мова мусіла називатись рускою. Суддя поздержує свій розгін і я дістаю вирок в українській мові. Та треба мені купити два судові стемплі як оплату за доручення. Іду до цього відділу в суді, де ці стемплі продають, і, розуміється, по українськи прошу мені їх продати. Урядник вдав, що не чує. Даю йому до пізнання, що зі мною як зі стороною повинен бути чемний і принайменше відозватись. Дає мені стемплі, тільки каже, що не має 40 сотиків, та коли бачить мою неуступчивість, дрібні знаходяться.

Телефоную. Розуміється, жадаю даного числа по українськи. Рідко коли телефоністка лучить з бажаним числом, а по більшій части відповідає „нє розумєм", а то і лучить так, що цілий день телефонічний апарат не функціонує. З цього виходять ріжні сварки, а то й у злости дістане телефоністка „компліменти". За подібний випадок мав я розправу в судах за образу чести. Заплатив я за честь цій телефоністці зл. 10 — та всеж таки дальше тільки по українськи жадаю телефонічних чисел.

Але наука не йде в ліс!

Приступає до мене на вулиці якась особа і питається по польськи за якоюсь вулицею. „Дуже перепрашаю, але по польськи не розумію". Приходить до моєї хати поліцай і питається по польськи, чи не мешкає тут такий то а такий. Дістає від мене тільки одну відповідь: „По польськи не розумію". Приходить до мене за анонсами чи в інших справах, які є в його інтересі, і говорить по польськи. Дістає тільки одну відповідь: „По польськи не розумію, тілки по українськи".

Таких і подібних випадків тьма тьменна. От як у практиці виглядає польсько-українська угодова акція. Думаєте, що це може йде на нашу шкоду? Навпаки, це все нас гартує і підбадьорює! Дай Боже так дальше, а вже щось з цього вийде!

Львівський Українець.

ДУРЕНЬ І РОЗУМНИЙ.

„На що, до халепи, той розум людям здався?"
Раз дурень з дуру-бовть!... Розумного питався.
„На те, — озвався цей, — коли кортить вже знать,
Щоб дурням на цей спрос цур-дурнів відвічать".

Гулак-Артимовський.

В. Будзиновський.

СВИНЯЧИЙ ПРОЦЕС

(З моїх спогадів).

В моїх спогадах про зруйнowання села Дубенко коло Монастириськ в Галичині покутним адвокатом Файтом в часі 1910—1913 р. я згадав карний процес проти нього в Станиславові. Зізнання великого числа свідків з ріжних місцевостей в повіті і поза повітом показували, яку широку практику мав той Файт, і в яких ріжнородних справах накидався селянам на дорадника, оборонця і опікуна, очевидно, обманючи їх найбезличніше і видурюючи від них великі суми гроша. Зізнання тих свідків також були доказом, які наївні і безрадні бували наші селяни у всіх справах, в яких рішав державний закон; як ті наївні давали себе обмотувати, задурювати і визискувати всяким дурисвітам. Великим приміром на доказ того був спір Дубенка з двором за сіножать. Малим приміром, та дуже повчаючим, був „свинячий" спір в Бариши. Сей малий примір вистане, щоби доміркуватися, які то шкоди галицькі селяни терпіли через незнання закона, через висновки, роблені з нього „хлопським розумом" і через те, що влада не вміла або не дуже хотіла дивитися на пащі ріжних покутних адвокатів.

В процесі проти Файта переслухано як свідка одного, ним пошкодованого, господаря з Бариша коло Монастириськ. Я вже не тямлю, як він звався, отже тут буду його звати Гриць. Також не тямлю, як писався його противник, мабуть з якогось сусіднього села. Нехай, що він звався Федь. З обжалування і з того, що в суді зізнав як свідок пошкодований Гриць, виходить така історія:

Гриць в Бариши мав добре підгодовані свині (мабуть дві). Ті свині хтось вкрав йому. По якімсь часі Гриць ті свині побачив у Федя в сусіднім селі. Гриць прикликав жандармів і привів свідків, що добре знали його свині. Свідки, дуже поважні і шановані люди, посвідчили, що то справді свині Гриця. Не менше поважні і шановані свідки Федя потвердили, що Федь ті свині купив і то в найліпшій вірі, бо він не міг знати, що свині хтось вкрав, ще й у Гриця. Від кого купив, не знав ні Федь, ні його свідки.

Гриць не хотів зрезиґнувати зі своїх свиней, Федь не хотів втратити своїх грошей. Справу мусів рішати суд. Жандармерія заявила, що аж до рішення суду свині є нічиї, і до тої пори мусять бути задержані в депозиті. Депоновано їх у давнішого власника, Гриця. Він був обовязаний держати свині у себе аж до присуду і годувати їх. Очевидно, на кошт того, хто їх виграє.

Розуміючи з а к о н своїм „хлопським" розумом, Гриць мудрішкував так:

1) „Свиней були би не дали до мене, як би жандарми не були певні, що я їх мушу виграти. З того виходить, що я вже тепер можу зробити з ними, що схочу;

2) „Один з нас двох мусить втратити: або я свині, або Федь гроші. Свині безперечно мої. Я присягну, свідки кажуть так і сам Федь того не перечить. Він тільки каже, що ті мої свині купив, тільки що не від мене самого. Тепер ті мої свині є назад в моїх руках. Мене висміяв би ввесь світ, якби я ті мої свині будь кому видав без заплати.

„Федь свої гроші вже втратив, бо не знає, кому дав їх. Як хоче їх відбити, то нехай злодія знайде так, як я знайшов мої свині;

3) „Хоч би суд присудив свині Федьови, то як тих свиней у мене вже не буде, то Федько їх не дістане. Чейже ніхто не може взяти щось таке, чого вже нема. Мене хіба не будуть карати за те, що я зарізав і зїв мої власні свині!

От так Гриць міркував собі і свині порізав. Троха сам зїв, троха розпродав.

Суд присудив свині Федьови. Федь пішов до Гриця відобрати їх. Весело підсміхуючися, Гриць лише тицьнув йому під ніс вуджену похребтину і сказав:

— Понюхайте, як пахне!

Грицеви покищо пропали його власні кошти процесу з Федьом і ще мусів заплатити Федьові кошти. Всеж таки Гриць тішився, що не дуже великим коштом повернув собі свині, про які через якийсь час гадав, що вже пропали йому.

Не довго тішився. Почув, що на нього йде подвійна біда: одна цивільна, друга карна. Федь, маючи в руках судовий документ, що свині є його власністю, хоч вони депоновані у Гриця, ще раз пішов до Гриця і зажадав звороту грошей, виданих на купно тих свиней. Гриць висміяв його, кажучи:

— Грошей тобі не дам, бо суд грошей тобі не присудив, тільки свині. Не бороню. Як знайдеш їх, то візьми собі!

Федь знов пішов до суду. Крім того Гриць стягнув на себе карну справу за те, що зарізав і зїв депозит.

В тих своїх клопотах Гриць зійшовся в Монастириськах з Файтом. Файт взяв Гриця в свої руки. Очевидно, також взяв на „кошти".

— Тут, в Монастириськах, всі підкуплені — Файт говорив Грицеви. — Ми оба мусимо поїхати аж до Львова, до самого президента найвищого суду.

Переслуханий як свідок в процесі проти Файта, Гриць так зізнавав про цю подорож і про авдієнцію у президента:

— Ми приїхали до Львова. Пан Файт пішов зі мною до найвищого суду (з оповідання Гриця виходило, що то був карний суд при вулици Баторія). Там крутилося страх багато народу. Пан Файт побалакав з якимсь паном радцом (з портієром), приступив до мене і каже, що пан президент ще не прийшли, та вони, себто пан Файт, знають дорогу, якою пан президент ідуть з хати до суду. Пан Файт сказали, що найліпше буде зійтися з паном президентом на дорозі до суду і побалакати з ним таки на вулици. В самім суді зле, бо як всі обскочать його, то не буде можна свобідно і документно побалакати з ним.

— Ми пішли і зайшли до якогось гейби ліса з дорогами білими та гладкими без одної билинки (Єзуїтський парк). Щемо, а пан Файт каже, що пан президент вже йдуть. Надійшов якийсь пан в мундурі (з опису виходило, що мабуть возьний маґістрату). Сердечно привитався з Файтом і спитав, що його принесло до того Львова.

— Файт розказав йому про мою біду. Тоді той пан президент, якась добра душа, каже до мене:

„В Монастириськах ти може програєш, бо то поганий суд. Та ти тим не журися. Я на тебе покладу бучацький суд, бо його не так легко підкупити. Той суд поверне тобі твої свині".

— Пан президент подав панови Файтови руку, мені руку наставив. Я поцілував. Пан президент пішов далі до суду, ми пішки на залізницю.

„Пан президент" Грицеви не поміг. Грицеви пропали ті гроші, які дав на кошти Файтови, і які дав на кошти другого процесу з Федьом. Крім того заплатив Федьові кошти процесу і дав йому признані судом гроші, за які Федь купив був його свині.

На тім ще не кінець. Гриць ще заплатив кару за те, що депоновані у нього свині зарізав і зїв.

Предсідник станиславівського судового трибуналу, радник Кульчицький (Українець), спитав свідка:

— Як ви могли ті свині зарізати, коли ви знали, що вони у вас тільки на перехованню, та що суд може присудить їх Федьови? За те ви могли дістати кару багато-багато більшу. Над вами мабуть змилосердилися, коли скарали так легко.

Свідок відповів:

— А чи ви коли чули, найясніший суде, щоби тоді, як свині вже вигодувані, хтось годував їх далі? Як свині мають досить, то їх ріжеться.

Суддя знова спитав:

— Скільки гроша Файт вимантив від вас?

Гриць вичислив, та я забув, скільки того було.

Суддя спитав:

— Чи прилучаєтеся до карного поступовання, і яке жадаєте відшкодування?

— Ні! — свідок відповів рішучо і з натиском. — І відшкодування не жадаю.

Суддя гадав, що свідок не зрозумів слів „карне поступовання", отже спитав ще раз, пояснюючи йому питання:

— Чи хочете, щоби Файта засудили на кримінал за те, що він вас ошахрував і наробив вам такі кошти? Чи хочете, щоби його засудили віддати вам ті гроші, які він від вас вимантив і які ви через нього втратили?

— Ні! — свідок відповів ще рішучіше.

— А то чому? — суддя спитав здивований.

Свідок підвівся, звернувся в сторону Файта, що сидів згорблений і пригноблений, і сказав голосно:

— Бо я хочу, щоби за ті гроші, які Файт взяв від мене, він зробив це, до того вобовязався був. Хочу, щоби випроцесував мені мої свині?

— А як він піде на пару літ до кріміналу?

— Хоч піде, то не до смерти. Нехай ті свині випроцесує, як вийде з кріміналу!

Файт ні свиней не випроцесував, ні коштів не звернув. Шістьлітньої тяжкої вязниці тіло, зруйноване оковитою, не видержало. Просто з вязниці занесли його на цвинтар.

ОГРАНИЧЕНА СИСТЕМА ПРИРОДНИХ ВКЛАДОК

В системі природних вкладок є одна дуже велика невигода, яку кождий певно завважає на перший погляд на табельку кошту обезпечення, яку, як знаємо, кождий член платить рік за роком. Недогода полягає на тім, що член платить малі вкладки тоді, як він молодий і може найбільше заробляти, а зростають з року на рік в міру того, як він старіється і тратить силу заробкування. Ця недогода така велика, що якби оснувати товариство на тій основі природних вкладок, то воно ніяк не удержалося би, бо не можна припустити, щоби хто хотів вступити до товариства, як він знає, що в 70. році свого життя він буде обовязаний платити 53 доляри, у 80 році 138 долярів, в 90 368 долярів.

Видно з цього, що система природних вкладок є слушна й справедлива, але в життю вона не можлива до переведення. Тому ніхто не основує асекураційних товариств на основі системи природних премій. Істнують вправді товариства асекураційні, в яких члени платять кошт обезпечення свого віку, але в тих товариствах згори кажеться членам, що по певнім віці, приміром по 70. році життя, ніхто не може бути членом, а член, що доживає того віку, перестає бути членом і тратить право до обезпечення. Скоро член заплатить вкладку, а вмре до 70 року життя, його родина дістає запомогу. По 70. році життя він перестає бути членом, товариство не прийме від нього вкладки, а якби помер, не дасть запомоги. Ця система називається **ограниченою системою природних вкладок.** Хиба в цій системі та сама, що в системі неограниченої системи природних вкладок. В ограниченій системі природних вкладок закон товариства перериває обезпечення члена, в неограниченій системі природних вкладок член сам доживає віку, в якім вкладка така велика, що він її платити не може, і він сам кидає обезпечення.

Система рівних вкладок.

Щоби усунути цю недостачу, видумано таку систему плачення вкладок, що вкладка не збільшається з року на рік, але остає така сама через цілий час від вступлення члена до товариства аж до його смерти. Цю систему названо **системою рівних вкладок.**

Спитає тепер кождий читач: „Як се зроблено так, що вкладки є всі рівні? Щойно доказано нам, що смертність збільшається з року на рік, що члени кождого віку повинні платити на посмертні запомоги для членів свого віку, що кошт обезпечення й річна вкладка збільшається з року на рік. А тут нагло вже й є система, яка показує, що то все неправда, що вкладки мають бути рівні! Як це може бути?"

Вирівнування вкладок.

Очевидно, що справдішне вирівнання вкладок мусить держатися справедливої системи плачення кошту обезпечення після віку. Це може виглядати дивним: при плаченню кошту обезпечення після літ вкладка збільшається з року на рік, а тут і держаться цеї системи й рівночасно вкладки всі рівні. Як це розуміти?

Зрозуміти не трудно. Цілий секрет системи рівних вкладок лежить в тім, що вкладки вирівнано, зроблено рівні. Як то вирівнується нерівні суми, покажемо на прикладах:

Читаємо деколи в книжках: той а той край видає пересічно 115 бушлів бараболі на акер землі. Чи це значить, що в тім краю земля всюди однакова для управи бараболі? Чи це значить, що кождий акер землі в тім краю видасть 115 бушлів бараболі й ані бушля більше ані бушля менше? Ясна річ, що такого навіть припустити не можна. Нема в цілім світі такого краю. Отже що це значить таке „говорення"? Воно значить наперед, що в тім краю земля в однім місци ліпша під бараболю, в другім гірша; що в однім місци акер видасть більше бушлів бараболі як акер в другім місци. Але, якби землю вирівнав, зробив в цілім краю однакову під управу бараболі, а хотів, щоби край заробив стільки бараболі, як передтим, то треба би зробити так, щоби з акра приходило 115 бушлів бараболі.

Або возьмім приклад з науки про асекурацію. Кажемо нераз: В тій-а-тій запомоговій організації за останніх чотири роки вмирало пересічно по 60 членів кождого року. Це не значить, що в тім товаристві вмирало по 60 членів кождого року. Слово „пересічно" якраз показує, що члени не вмирали кождого року в таким самім числі, але якби „вирівнати" число смертей за 4 роки (якби додати число смертей за 4 роки в одну суму і поділити її через 4), вийшло би пересічне число 60. Якби в товаристві вмерло в першім році 40 членів, в другім 50, в третім 70, а в четвертім 80 членів, то за чотири роки вмерло би якраз стільки, скільки вмерло би, якби кождого року вмирало по 60 членів.

Возьмім ще один приклад, підходячий до нашої потреби. Припустім, що Петро винен Павлови гроші на чотири векселі: На один, платний за місяць, на 220 долярів; другий, платний за 2 місяці, 240 долярів; третий, платний за 3 місяці, на 260 долярів; і четвертий, платний за 4 місяці, на 280 долярів. Не подобалося чомусь Петрови, що він має платити Павлови кождого місяця довг більший на 20 долярів від довгу в попереднім місяци. Ось він каже Павлови: „Знаєш, мені ліпше було би, аби я знав, що маю кождого місяця платити однаково великий довг. Може би ми так зробили: ти дістанеш від мене разом 220 і 240 і 260 і 280 долярів, себто разом 1,000 долярів в чотирох ратах. Я тобі дам також 1,000 долярів, також в 4 ратах, але хочу, щоби рати були рівні, кожда по 250 долярів". Так вони могли би „вирівнати" нерівні рати.

Ось таксамо можна би вирівнати нерівні природні вкладки. Бачить член запомогової організації, опертої на системі природних вкладок, що його вкладка збільшається з року на рік. Він бачить, що для нього вийде колись з того велика невигода, бо на його старі літа вкладка дійде до такої висоти, що буде мусів зректися обезпечення. Ось він нібито говорить до запомогової організації: „Мені невигідно платити вкладки, що збільшаються з року на рік з моїм віком. Мені це зле, бо чим більше я сили трачу, тим менше зароблю, тим більше росте моя вкладка. Чи не могли би ви установити одну рівну вкладку для мене так, щоби я платив одну суму від тепер аж до моєї смерти?" „Вирівнаймо" вкладки, най я плачу тепер більше, як би мені припадало платити після системи природних вкладок, аби я лише не платив на свої старі літа менше, як виносить вкладка після системи природних вкладок, аби я лише не був примушений на свої старі літа покидати обезпечення".

Панна ГЕЛЕН БУССІНҐЕР з Флорентайн Ґренд Опера, яка буде співати ролю Оксани в українській опері Артимовського „Запорожець за Дунаєм" дня 26 травня ц. р. в Fleischer Auditorium, Broad & Pine Sts., Philadelphia, Pa.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В АМЕРИЦІ.

На долю нас, українських емігрантів, припав обовязок допомагати всім ділянкам нашого українського життя в краю та всім фронтам наших визвольних змагань.

Ми помагаємо Рідній Школі, українським інвалідам, українському студентству та іншим, всіми своїми силами ведемо пропаганду української справи серед чужинців, — тож і повинністю нашою є нести постійну поміч тим, що творять дійсний чинний визвольний фронт укрзїнського народу перед ворогом.

Це є той цвіт нашого народу, який будує майбутню Вільну Соборну Українську Державу, що рішив покінчити вже раз з рабством, рішив збудити народ з рабського сну та сказати йому, що для нього належиться воля та держава. А що найголовніше: він рішив навчити цей народ відваги до боротьби за волю та витревалости в безнастанній боротьбі за свої права. Ці молоді цвітки українського народу рішили вже від себе започаткувати виховання нового, гордого, свідомого, боєвого покоління і в тій цілі рішили взяти долю народу в свої руки та піти на дорогу геройських страждань, на дорогу чинної боротьби з ворогами. Їх переконання таке, що коли в нас нема духа та сил до самооборони, до зірвання власними силами ворожих кайдан, ми не варті жити як нація. Сила у нас є і вони хочуть це виказати перед ворогом та власним народом. Хоч вони покищо слабші від ворогів, хоч многі з них падуть у боротьбі, та прийдуть їх наслідники, на їх могилах виростуть нові месники, по них цілий наш нарід стане одним великим месником за страшні кривди, від віків заподіяні Україні, та йдучи тільки їх слідами, дійде наш нарід до своєї цілі: **волі та держави!**

Гордість повинна сяяти з наших лиць, що ці молоденькі сини України своєю відвагою та завзятістю обороняють нас в очах світа перед ганебним прізвищем рабів, а у ворога виробляють респект до нас, як до нації з державницькими аспіраціями.

Чиста ідея, здорова українська душа та святе національне почуття пхнуло їх до цього діла. Не вчинили вони цього для іграшки, лише в цілі визволення народу з неволі. Боряться вони за народ, за нас, то хтож, як не ми, повинні всі наші зусилля спрямувати туди, щоби дати їм всю можливу та належну поміч в їх геройській боротьбі? До когож вони за цею помічю п'дуть, як не до свого Народу? Вониж хочуть волі для Нього, хочуть створити з Нього сильну та світом поважану державну націю! І їм поміч муситься дати!

Дух та ідея краєвих борців перещепилася і сюди за океан. Тут — крім поодиноких громадян симпатиків — вона закріпилася в Організації Державного Відродження України (ОДВУ), яка має за одиноку ціль нести поміч визвольним змаганням наших молодих революціонерів. І тому ми звертаємося до громадянства: поспішіть з допомогою на продовжування визвольної боротьби.

Велике признання належиться нашій еміграції, яка в минувшині складала дійсно значні суми на боєву акцію. Та в останніх часах жертви ці змаліли. Зрозумілим є, що потрібно було цих жертв на інші цілі, як Рідна Школа та інші інституції, що мають на цілі пропаганду української справи. Тепер знову час, щоби еміграція відновила свою жертвенність на боєву акцію, щоби бути справедливою у задоволенні всіх потреб українського життя.

Тому просимо Вас, Хвальні Товариства та поодинокі громадяни, зложіть від себе датки, які можете, чи то окремо як одиниці, чи теж загально як товариства. Просимо також піти назустріч нашим місцевим відділам ОДВУ, які, як це самі знаєте, без солідарности та співпраці цілої громади не можуть, як і ніхто в таких випадках не може, зібрати поважніших фондів.

Жертви просимо пересилати через Обєднання, конечно — з проголошенням їх у „Свободі", та по можности з окремими дописами, завзиваючими решту громадянства до подібних жертв. Колиб одиницям чи товариствам вигідніше було передавати гроші місцевим відділам ОДВУ, чи теж пересилати через Центр. Управу ОДВУ, то можуть це робити. Адреса Центр. Управи є: П. О. Бакс 13, Ста. Д., Ню Йорк, Н. Й.

Віримо, що громадянство зрозуміє наше прохання, та прийде з відповідною поміччю в визвольній боротьбі.

Центральна Управа О. Д. В. У. в Америці.

ЗАМІСЦЬ ВІНКА НА МОГИЛУ ПОК. МАРТИ КЕДРОВСЬКОЇ.

Володимир Кедровський зложив до Обєднання $50 на допомогу голодуючим дітям українських емігрантів в Европі замісць вінка на могилу своєї покійної дружини Марти.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 22 травня, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній. Пригадується довгуючим членам, щоби сповнили свій довг бо в противнім разі будуть суспендовані. Також пригадується родичам, котрі мають дорослі діти в Мол. Департаменті, щоби вписували їх до старших членів. — М. Дмитрів, предс.; П. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

Степенування.

Три приятелі ґоворять про своїх свояків:

— Я маю сестрінка, — каже перший, — що є амбасадором. До нього кажуть: „ексцеленціє".

— А я — гордо каже другий — маю вуйка, що є власником банку. До нього кажуть: „пане президенте".

— Е! — каже третій з триюмфом — це все нічого! Я маю тещу. Хто її побачить, каже: „О, Боже!"

— Що ви мені говорите, що то чиста вовна, коли тут на тій карточці, що причіплена до матерії, написано, що то бавовняна матерія!

— О, прошу пані, це лише спосіб на молів, щоби занадто до матерії не забиралися.

Купріян прийшов до готелю та питається, чи мешкає там містер Томпсон.

— А котрого Томпсона потребуєте, бо в нас мешкають два брати Томпсони?

— Того, що має сестру, яка називається Аделяйда! — каже Купріян.

Малий Юрчик поїхав уперше з мамою на село і бачить, як баба доїть корову.

— Мамо, чому ця жінка не повитягає кілків з корови, таж тоді молоко текло би цюрком!

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЮНҐСТАВН, О.

Концерт „Рідної Школи".

Коли почулась вістка, що делеґат „Рідної Школи", Лев Ясінчук прибув вдруге з Рідного Краю до Америки, то в нас виринула думка відсвяткувати 50-літній ювилей Рідної Школи.

Нагода ця припала на суботу, 16-го квітня б. р. Приготовання робилося на неділю, 17-го квітня, а тому ця несподівана зміна дня пошкодила, бо не можна було на час повідомити цілий загал про зміну. Тому то в салі зявилось яких 150 учасників свята.

В год. 8.15 д. С. Мош відкрив свято, пояснюючи причину приїзду до Америки делеґата „Р. Ш.", Льва Ясінчука. Потім покликав до вибору предсідателя й двох секретарів, потрібних для перепровадження зборів підчас реферату. Вибрано Ю. Присташа предсідателем, а С. Моша й А. Ілашевича секретарями.

Хор „Боян" під проводом Льва Кухтина гарно відспівав: „Ревуть-стогнуть"; Анна Тихоневич віддеклямувала: „Я маленька Українка", а Оленка Федаш віддеклямувала: „Я маленька школярка". Знова хор відспівав: „Де згода в семействі".

Опісля предсідатель покликав шановного делеґата до реферату.

Делеґат Лев Ясінчук передав привіт з рідного краю та Рідної Школи до цілого українського громадянства Юнґставну, що принято грімкими оплесками.

Відтак шан. делеґат переповів ґеоґрафічне положення України та чисельність її населення. Він сказав, що є менші держави, з меншим числом населення ніж Україна. Однак ці менші держави стоять далеко вище культурно ніж ми, тому, що вони мають свою рідну школу та свою рідну мову цінять понад все. Від них нам треба брати примір. Потім шановний бесідник вкоротці переповів історію України до останніх днів.

Зокрема про шкільництво Л. Ясінчук говорив, що коли в Австрії було скасовано панщину, в той час зродилася думка про розділ Галичини на дві части: польську та українську. Одначе так не сталося. В 1867 році видано польський шкільний закон, який Поляки, переперши всі інші домагання, накинули його на ціле галицьке населення.

Далі д. Л. Ясінчук розказав обширніше про рік 1880, коли було скликане перше українське віче, на якім повстав клич: „Просвіта!" Рідна Школа була перша, що запровадила українську жіночу семинарію, в якій училися українські дівчата на будучих учительок, щоб опісля ширити шкільну просвіту між українським населенням. Завдяки „Просвіті" повстали вищі й нижчі школи для селян, а також перша селянська бурса народилась від неї. Старанням „Р. Ш." було позакладати всюди, де лише можливо, українські школи для свого народа, бо як довго будуть істнувати ці школи, так довго ніяка ворожа сила не вбє українського патріотичного духа, не скує в кайдани української душі.

Рідна Школа не удержується з податків, які українське населення платить польській державі, а з добровільних жертв свого народа! Божже в інтересі Польщі допомагати плекати чужу традицію та культуру в польській державі. Кошти удержання Р. Ш. є величезні, які складають між собою самі Українці.

Українська еміґрація в Америці повинна й на далі підтримувати стремління Рідної Школи, повинні скріплювати свою жертвенність на Рідну Школу в рідним краю.

Відтак слідувала збірка жертв для Рідної Школи, якою занялись: Н. Винник, О. Білик, М. Іванчакова й П. Ілашевичева. Збірка на ґалі дала лише 15 долярів, а з того вносити можна, що Юнґставн і околиця дуже прибиті горем депресії й непевного завтра. Бо не можна повірити, щоби така щира й жертволюбна громада, як Українці в Юнґставні, — так мало пожертвували на найдорожчу ціль, якою є Рідна Школа в краю! Кірм цеї мізерної жертви, яку зібрано в салі, о. Строцький додав від себе 3 доляри й не очікуючи кінця — опустив салю.

Предсідатель Ю. Присташ подякував присутним за їхню участь в святі й за щиру, хоч малу жертву та взивав слухачів, що коли часи поліпшаться, щоб на будуче не забували за Рідну Школу в краю!

І знова почулась деклямація: „До школи" — деклямував Іван Паньків, а „Боже Великий, Єдиний" — відспівав хор „Боян". Свято закінчилося співом „Ще не вмерла Україна".

С. М. і **А. І.** секретарі свята.

—o—

БОФАЛО, Н. Й.

Концерти для Американців.

Український хор „Бандурист" при укр. православній церкві й ґрупа танцюристів школи Авраменка дали для Американців два концерти в травні: один для публичної школи ч. 40 в пявницю, 13. травня, а другий для міського музею 15. травня ц. р. На обох концертах були здвиги народу. Хором управляв о. С. Мусійчук, а танками п. І. Ґут.

То страшне.

— Ах, моя жінка має найстрашнішу в світі память.
— Так усе забуває?
— Навпаки, все памятає.

Мурини якогось племени в Африці не хотіли платити французькій владі визначеного податку та погрожували смертю тому, хто буде його домагатися. Ґубернатор післав на звіди одного відважного службовця. Той зараз вибрався до села та довідався, що то чарівник намовляв Муринів до неслухняности. „Наш медисинмен дуже сильний", говорили туземці. „А я ще сильніший, ніж він", сказав спокійно Француз „і я хотів би, щоби ви його прикликали". Чарівник прийшов з тим переконанням, що білий не може й рівнятися з ним. „Я хочу міратися з тобою", сказав Француз. „Годишся"? „Добре", відповів чарівник. „Коли так, то робите все, що я робитиму!" І витягнув собі штучну щоку з рота та поклав на камінь перед себе. Чарівник, який ніколи не бачив штучної щоки, втік і вже ніколи в селі не бачили його. А туземці слухняно платили білому чарівникови.

—o—

В школі танцю.

— Знаєте, як я танцюю, то можу про все забути!
— Так, так, мої нагнітки також запримітили вже це.

ТАРЗАН І НЕВІДОМА ІМПЕРІЯ.

39.

Не було там богато вигоди на холоднім, твердім камени на долівці тюрми, але Тарзан, що привик до твердого ложа змалку, спав твердим сном аж до приходу тюремника з їдою, кілька годин по сході сонця. Раби під командою мішанця в уніформі, леґіонера, вимірювали кождому вязневи порцію хліба й води.

Їдячи свою порцію, Тарзан приглядався своїм товаришам. Був між ними Касій Гаста, з королівства Каструм Маре, та Максімус Преклярус. Він і ці два це були одинокі білі люди. Були там теж Люкеді, Баґеґо та Мпінґу, чорний раб, що колись зрадив був малполюда за обіцяну свободу, якої то обіцянки йому не сповнено.

У тюрмі були теж пять здоровенних вояків з дальших сіл. З них вибирано через їх величезну силу ґлядіяторів, себто циркових борців для виступу в цирках для звеличання цісаря Сублятуса та на забаву масєм.

Третього дня приведено до тюрми ще одного вязня, Цецилія Метеля. Касій Гаста привитав його як старого знакомого. Від нього Тарзан довідався, що молодий мущина, котрого він шукав, Еріх фон Гарбен, був тоді у вязниці в Каструм Маре. „Я втечу", сказав Тарзан, „та піду йому з допомогою".